ALİ BİN FEDDÂL EL-MÜCÂŞİÎ (Ebü'l-Hasen-i Kayravânî)

Tefsîr, hadîs, sarf, nahiv, lügat ve târih âlimlerinden. İsmi, Ali bin Feddâl bin Ali bin Gâlib bin Câbir el-Kayravânî'dir. Meşhûr şâir Ferazdak'ın soyundan olduğu için "Ferazdakî" ve Temîm kabilesine mensûp olduğu için "Temimî" nisbetleriyle de anılmaktadır. Endülüs'de Kayravân şehrinin Hecâr kasabasında doğdu. Lügat, sarf, nahiv, edebiyat gibi âlet ilimlerinde, tefsîr ve hadîs ilimleri ile siyer ve târih ilimlerinde zamanının en büyük âlimlerinden oldu. Bu ilimlerde "İmâm" ünvânı verildi. Çok güzel şiirler yazdı. İlim öğrenmek için çok yer dolaştı. 479 (m. 1086) senesi Rebî-ül-evvel ayında Bağdad'da vefât etti.

Birçok ilimlerde yüksek derecelere ulaşan Ali bin Feddâl, Endülüs'de birçok âlimden ilim aldıktan sonra, önce Gazze şehrine geldi. Çok iltifât ve kabûl gördü. Buradaki âlimlerin ilim meclislerine devam etti. Bir müddet Bağdad'da kalıp, nahiv, lügat, ilimlerini okudu. Oradakilere, Endülüs âlimlerinden öğrendiği hadîs-i şerîfleri rivâyet etti.

Hibetullah es-Sekatî diyor ki: "Ben, ondan birçok hadîs-i şerîfler yazdım ve kendisine de ba'zı muhaddislerin rivâyetlerini arzettim. Senetlerinin, metinleri ile birleşmiş olduğunu görünce kabûl etmedi."

Abdülgâfır diyor ki: "İbn-i Feddâl, Nişâbûr'a gelmişti. Onun yanına gittim. Birçok beldelerde öğrendiği ilimlerde bir umman gibiydi. Memleketinden ayrılıp buralara kadar gelenler arasında onun benzeri yoktu."

Eserleri çoktur. Her birisi, ilimdeki üstünlüğünü isbât eden birer vesîkadır" Besmelenin ma'nâsını açıklayan çok büyük bir kitap yazmıştır, ilmî değeri çok yüksek eserlerinden ba'zıları şunlardır:

1. Burhân-ül-amîdî: Tefsîr ilmine âit 20 cildlik bir eserdir. 2. El-İksîr fî ilm-it-tefsîr: 35 cild hâlinde tab' edilmiş bir eserdir. 3-İksîr-üz-zeheb fî sınâ't-il-edeb: 5 cilddir. 4-En-Nüketü fi'l-Kur'ân, 5. Şerhû meânî hurûf, 6. Şerhu ünvân-il-i'râb, 7. El-Faslü fî ma'rifet-il-usûl, 8. El-İşâretü ilâ tahsîn-il-ibâre, 9. El-Mukaddime: Nahiv ilmine dâir bir eserdir. 10. Meârif-ül-edeb: Nahiv ilmini anlatan 3 cildlik bir eserdir. 11. Şerhu ünvân-il-edeb, 12. El-Avâmil vel-hevâmil: Nahiv ilmine dâirdir. 13. Kitâb-ül-arûz, 14-Şecerât-üz-zeheb fî ma'rifet-i eimmet-il-edeb, 15. Kitâb-üd-düvel: Târih ilmine âit yazdığı 30 cildlik büyük bir eserdir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu'cem-ül-müellifîn cild-7, sh. 165

2) Tabakât-ül-müfessirîn (Süyûtî) sh. 24

3) Tabakât-ül-müfessirîn (Dâvûdî) cild-1 sh. 421

4) El-Bidâye ven-nihâye cild-12, sh. 132